

Зміст

ВСТУП.....	7
Розділ 1. НАРОДНОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ГРЕЧКИ	8
Розділ 2. БОТАНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРЕЧКИ.....	13
Розділ 3. БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРЕЧКИ.....	16
3.1. Вимоги до температури.....	16
3.2. Вимоги до вологи.....	16
3.3. Вимоги до ґрунту	17
Розділ 4. ХВОРОБИ ТА ШКІДНИКИ КУЛЬТУРИ ГРЕЧКИ, ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПРОЯВУ	19
4.1. Хвороби гречки	21
Несправжня борошниста роса гречки (пероноспороз).....	22
Сіра гниль. <i>Botrytis cinerea</i> Fr.	23
Аскохітоз. <i>Ascochyta fagopyri</i> Bres	25
Бактеріоз. <i>Pseudomonas syringae</i> (van Hall) Young et al.....	25
Фітофтороз. <i>Phytophthora parasitica</i> Dastur (<i>Ph. fagopyri</i> Takimoto).....	26
Філостиктоз. <i>Phyllosticta polygonorum</i> Sacc	28
Церкоспороз. <i>Cercospora fagopyri</i> Abramov.....	29
4.2. Вірусні хвороби гречки	29
Вірусний опік гречки.....	30
Мозаїка. <i>Cucumis mosaic virus</i>	33
4.3. Виявляння ознак захворювання рослини гречки за фазами розвитку ..	34
Розділ 5. ШКІДНИКИ КУЛЬТУРИ ГРЕЧКИ.....	36
Блішка смугаста хлібна. <i>Phyllotreta vittula</i> T.	37
Довгоносик комірний. <i>Calandra granaria</i> L.	38
Довгоносик рисовий. <i>Sitophilus oryzae</i> L.....	39
Жужелиця мала (звичайна) хлібна. <i>Zabrus tenebrioides</i> G.	40
Жуки хлібні, Жук-кузька, Жук-крестоносец, Жук-крастун: <i>Anisoplia</i> <i>austriaca</i> H., <i>A. agricola</i> Poda., <i>A. segetum</i> Herbst	41
Зеленоочка. <i>Chlorops pumilions</i> Bjerk	43
Клоп-черепашка. <i>Eurygaster integriceps</i> Put	44
Клоп гостроголовий. <i>Aelia acuminata</i> L.....	45

Клоп маврський. <i>Eurygaster maura</i> L	46
Кобилка хрестова. <i>Dociostaurus brevicolis</i> Ev.	46
Ковалик смугастий. <i>Agriotes lineatus</i> L	47
Капустянка, або вовчок. <i>Gryllotalpa gryllofalpa</i> L	48
Кравчик, або головач. <i>Zethrus apterus</i> Laxm	49
Миша польова. <i>Mus agrarius</i> Pall	50
Міль зернова. <i>Sitotroga cerealella</i> Oliv	51
Муха гессенська. <i>Mayetiola destuctos</i> S.	51
Муха шведська. <i>Oscinella frit</i> L., <i>O. pusilla</i> Mg.	52
Прус італійський. <i>Calliptamus italicus</i> L.....	53
Пильщик хлібний. <i>Cephus pygmaeus</i> L.	54
Попелиця велика злакова безкрила. <i>Sitobion avenae</i> F.	56
П'явиця червоногруда. <i>Oulema melanopus</i> L.	56
Сарана марокська. <i>Dociostaurus maroccanus</i> Thunb	57
Сарана перелітна (азіатська). <i>Locusta migratoria</i> L.....	58
Совка зернова звичайна. <i>Hadena basilinea</i> Schiff	59
Совка озима. <i>Scotia segetum</i> Schiff	60
Совка-гамма. <i>Autographa gamma</i> L.....	61
Точильник хлібний. <i>Stegobium paniceum</i> L.....	62
Трипс житній. <i>Limothrips denticornis</i> Hal.	62
Трипс пшеничний. <i>Haplthrips tritici</i> Kurd	63
Хрущак борошняний. <i>Tribolium confusum</i> Duv	64
Хрущак малий. <i>Tribolium confusum</i> Duv	64
Цикадка смугаста. <i>Psammotettix striatus</i> L.	65
Цикадка шестикрапкова. (<i>Macrosteles laevis</i> Tib.)	66
Розділ 6. ЗАХОДИ БОРОТЬБИ ЗІ ШКІДНИКАМИ ТА ХВОРОБАМИ ГРЕЧКИ.....	67
Розділ 7. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ	78
7.1. Місце гречки у сівозміні	79
7.2. Обробіток ґрунту	81
7.3. Добрива.....	83
7.4. Строки сівби.....	84
7.5. Способи сівби і норми висіву.....	86
7.6. Збирання врожаю.....	88
7.7. Сорти.....	89

Розділ 8. ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ РОБОТУ З ПЕСТИЦИДАМИ, ГЕРБІЦИДАМИ ТА ІНШИМИ ЗАСОБАМИ ЗАХИСТУ РОСЛИН.....	96
ЗАКОН УКРАЇНИ "Про захист рослин"	96
ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ "Про захист рослин"	127
ЗАКОН УКРАЇНИ "Про пестициди і агрохімікати"	139
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ. "Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98"	163
ДОДАТКИ.....	242
ЛІТЕРАТУРА.....	266

ВСТУП

У підприємств сільськогосподарської галузі високий рівень урожаю вказує на їх стабільність та сприяє подальшому матеріальному зростанню. Отже, в аграрній політиці будь-якого сільськогосподарського підприємства найважливішим завданням є завчасний захист культурних рослин. Перейматися цією проблемою людство почало ще з давніх часів, але розвиток саме хімічного методу захисту рослин виник порівняно недавно. Це були високотоксичні сполуки миш'яку, ртуті, цинку, фтору, хлору, міді (до речі, деякі з них використовуються і дотепер), пізніше придумали менш токсичні для людей речовини. Нарешті, після тривалих пошуків засобів-захисників, з'явилися ефективні препарати в боротьбі зі шкідливими організмами культурних рослин.

Гречку прийнято вважати культурою, яка відносно менше терпить від хвороб і шкідників. Однак, в окремі роки продуктивність гречки може значно зменшуватися від ураження хворобами та деякими шкідниками. Даний посібник покликаний ознайомити сільськогосподарських товаровиробників з хворобами та шкідниками гречки та допомогти ефективно вести з ними боротьбу.

Шановні сільськогосподарські виробники, бажаємо Вам високих та сталих урожаїв!

НАРОДНОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ГРЕЧКИ

Розділ 1

Стан економіки аграрного сектора зумовлює активізацію пошуку шляхів виходу з економічної кризи та розвитку підприємницької діяльності. Головною метою економіки АПК є формування конкурентоспроможного аграрно-промислового виробництва, спрямованого на вирішення політичних, соціальних, економічних завдань та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Зернове господарство в майбутньому має посісти пріоритетне місце в економіці держави. Виходячи з цього визначається і рівень виробництва зерна, який задовольняв би потреби внутрішнього попиту і забезпечував зростання експортного потенціалу. Ринок зерна в Україні, з точки зору формування товарних ресурсів, докорінно відрізняється від західно-європейської моделі. Ці відмінності зумовлює тип підприємства, а саме його багатогалузевість (крім фермерських господарств), де 70% вирощеного врожаю залишається у товаровиробника на господарські потреби (насіння, корми, натуральну оплату та ін.). Характерна риса сучасного ринку — обмеженість як попиту, так і пропозиції. Тому склалася така усереднена структура реалізації зерна, яку можна вважати типовою для останніх трьох років.

Кінцевий результат (прибуток) залежить насамперед від обсягу вирощеного зерна (пропозиція), обсягу реалізованої продукції, її структури та собівартості. Проблема збільшення виробництва круп'яних культур – стратегічна мета АПК держави, що зумовлює необхідність визначення його раціональної структури як з точки зору використання агрокліматичного потенціалу, так і щодо кон'юнктури ринку.

На даному етапі розвитку біологічно-інтенсивного землеробства особливого значення набувають гнучкі ресурсозберігаючі технології, що забезпечують мінімальне навантаження на навколишнє середовище і одержання екологічно чистої продукції. Саме продукція з гречки вирізняється екологічною чистотою і низькими капіталовкладеннями у виробництво, а за біохімічними показниками та дієтичними характеристиками гречане зерно перевершує ряд інших культур.

Так, в обрешених плодах гречки міститься 12-18% і більше білку, із них 2/3 легко засвоювані. За фізіологічними якостями вони близькі до білків курячого яйця й коров'ячого молока і не поступаються білкам бобових культур. Крохмаль ядриці, вміст якого складає 63,7%, легкозасвоюваний. За вмістом жиру із всіх круп гречана (2,6%) поступається лиш вівсяній (5,8%) і пшону (2,9%). За вмістом білка в ядрі (12,6 - 17,3%) поступається лише гороху (23,0%). Широкий спектр амінокислот, серед яких три (глутамін, аргинін і аспарагін) містяться у кількості понад 1%, а також лізін, що входить до амінокислотного комплексу, забезпечує найбільшу повноцінність білкам гречки порівняно з іншими зерновими культурами. Гречка також відзначається високим вмістом у рослині, особливо у листках, цінного глікозиду рутину, що є джерелом одержання медичного препарату під тією ж назвою.

Крупа з гречки виділяється своєю поживністю і високими смаковими якостями. У 100 г зерна міститься 312 ккал, що у п'ять разів перевищує калорійність картоплі. Борошно використовується для приготування дитячих сумішей і кулінарних виробів, при виготовленні шоколаду. Крім того, гречане борошно не містить клейковини, тому випічка з нього корисна людям, що страждають на хвороби кишкового тракту або мають інші протипоказання.

Гречку вирощують переважно на продовольче зерно, а також і на корм тваринам та птахам, і як страхову, і як цінну медоносну культуру, і для очищення полів від бур'янів, і на зелене добриво. Крім того, гречана солома застосовується у промисловості для одержання поташу і

виготовлення харчового барвника (антоціани). З лузги виробляють ряд хімічних сполук, що використовуються при виготовленні пластичних мас, а також як пакувальний матеріал. У Японії лузгу здавна застосовують для набивання подушок.

На даний час географія гречки включає Росію, Україну, Білорусію, Казахстан, Словенію, Польщу, а також Японію, Китай, Монголію, Корею, США, Канаду, Бутан та Бразилію.

За статистичними даними ФАО (2004), світове виробництво гречки з року в рік коливається і в середньому становить 3 млн. т у рік. Найбільшими виробниками гречки є країни СНД (54%) і Китай (38%).

Гречка вирощується на площі більше 2 млн. га. Найбільші посівні площі під гречкою знаходяться у Китаї (840 тис. га), Російській Федерації (641,6 тис. га) і в Україні (324 тис. га). Найвищу врожайність отримано (ц/га): у Хорватії – 31,1, Франції – 27,6, Киргистані - 16,7, Китаї – 15,9. Серед країн СНД урожайність становила: у Білорусі – 10,2, у Росії – 8,2 і в Україні - 9,6 ц/га.

Рекордну в Україні врожайність гречки 68,8 ц/га було отримано у 1990 році на Вознесенській сортодільниці по сорту Сумчанка і 65,6 ц/га - по сорту Дождік, що свідчить про можливість отримання високих урожаїв зерна гречки.

Враховуючи той факт, що значна частина площ півдня України відводиться під ярі зернові та кормосуміші, а в останні роки стали розширюватись площі озимих культур на зерно (пшениці, ячменю, жита, ріпаку), зростає можливість ущільнення структури посівних площ проміжними культурами.

Оскільки тривалість теплого періоду до переходу температури повітря через 10°C восени з урахуванням часу на підготовку ґрунту під сівбу проміжних культур складає 120 - 145 діб, такі календарні показники задовольняють потреби не лише ранньо-, але й середньостиглих сортів гречки: навіть за сівби в першій половині липня їх вегетаційний період на кінець вересня становитиме понад 70 - 90 діб.